

LUKUPUHTIA LUKUTEATTERISTA – Tarinallisuus ja elämykselliset menetelmät yhdessä paketissa

Heikkenevän lukutaidon kohentamiseksi tehdään urakalla työtä. Lukemaan innostavia menetelmiä laaditaan yhä enemmän tutkimuspohjaisesti siten, että ne huomioivat kaikenlaiset lukijat ja tukevat lapsen ja nuoren yksilöllistä ja yhteisöllistä lukemista ja kirjoittamista. Tärkein huoli ei olekaan enää lukutaidon rapautuminen vaan se, miten saisimme viime vuosien aikana kehitetyt menetelmät varhaiskasvatukseen, koulujen ja muiden lukutaitoa edistävien tahojen käyttöön.

Tutkija-opettajat **Juli-Anna Aerila** Turun yliopistosta ja **Merja Kauppinen** Jyväskylän yliopistosta ovat kehittäneet TARU® - eli Tarinoilla lukijaksi - mallia vuodesta 2017 asti. Se on kokonaisvaltainen tapa johdattaa lapsia yksilöllisesti kirjallisuuden ja lukemisen poluille. Nyt tutkijat ovat julkaisseet TARU®-oppaan, johon on koottu seitsemän erilaista taidelähtöistä elämyksellistä menetelmää, niin että ne ovat helposti käyttöön otettavia ja innostavia. Yksi menetelmistä on lukuteatteri, johon oman materiaalinsa toteutti lastenkirjailija **Reetta Niemelä**.

Reetta Niemelä tutustui sattumalta keväällä 2024 TARU®-hankkeessa esiteltyyn lukuteatterimenetelmään. Alunperin Yhdysvalloissa kehitetty lukuteatteri - Readers Theatre - on synnyinmaassaan oma taiteenlajinsa ja suosittu eri-ikäisten keskuudessa, sillä maassa järjestetään jopa valtakunnallisia lukuteatterikilpailuja. Menetelmä on lähtöisin teatterinmaailmasta, mutta pedagogisesti sitä on pidetty erityisesti vähän lukevia poikia innostavana sosiaalisena ja toiminnallisena työtapana, joka kehittää kaikkia lukutaidon osa-alueita. Niemelä syttyi menetelmälle välittömästi ja ryhtyi kirjoittamaan omaa lukuteatterimateriaalia. Nyt ilmestyneet lukuteatteritekstit pohjautuivat Niemelän suosittuun, Katri Kirkkopellon kuvittamaan, Musta Kuu -fantasiasarjaan (Lasten Keskus). Yhteydenotto tutkijoihin Aerilaan ja Kauppiseen poiki innostavan yhteistyön, jossa Niemelän tekstit kääntyivät ohjeistetuiksi lukuteatteriteksteiksi. Ennen julkaisua lukuteatteritekstejä testattiin Media-TARU®n hankekoulussa Raaseporissa ja Lohjan lukutaitomessuilla. Ne otettiin innolla vastaan!

TARU®-opas ja Lukuteatteri-materiaali ovat nyt kaikkien opettajien saatavilla Mediakasvatuksen tutkimussäätiön rahoittamana Opinkirjon materiaalipankissa. Lukuteatteri-materiaali sisältää valmiita käsikirjoituksia ohjeineen ja luovan kirjoittamisen harjoituksia. Lisäksi siinä on Musta kuu -sarjasta tuttu Katri Kirkkopellon innostava kuvitus. Sarjan fantasiamaailma ja tunnerikkaat tekstit sopivat kaikenikäisille perusopetuksen oppilaille ja johdattavat kirjan sekä tarinoiden maailmaan. Materiaalia voi käyttää porttina Mustan kuu -sarjan teoksiin tai omina itsenäisinä mielikuvitusta ruokkivina teksteinä, jotka innostavat tarinoimaan ja eläytymään fiktion parissa.

Lukuteatterin lisäksi TARU-oppaassa on esitelty ja opastettu usean muun elämyksellinen lukemisen menetelmän pariin, joita ovat hybridikirja,

ennakointikertomus, muotokuvakollaasi, hiljainen kirja, kamishibai-teatteri ja iltasatukirjahylly. Ne ovat oppaassa lukuteatterin tapaan vaivattomasti käyttöön otettavassa, sovellettavassa muodossa arviointiohjeineen.

Lukeminen on lapselle uteliaisuutta, kiinnostumista ja intoa - tietoa kiinnostavista asioista ja ymmärrystä siitä, millaiseksi itse haluaisi tulla ja miten olla ja elää maailmassa. Yksityisen kokemuksen lisäksi lukeminen vaatii tuekseen yhteisön, joka rakentaa tekstistä yhteistä tulkintaa ja kokee löytämisen ja jakamisen riemua. Itselle merkityksellinen teos on kaiken lukuinnostuksen lähde. Lukijayhteisön toimintaan perustuva, elämyksellinen lähestymistapa teksteihin tarvitsee tuekseen jäsentynyttä, lukemisen eri osa-alueita kehittävää toimintaa, kuten vaikkapa juuri lukuteatteria. Samaan aikaan opettajat tarvitsevat katsomuksellista pedagogiikka yksittäisten tehtävien tai toimintatapojen sijaan. TARU®-opas antaa opettajille ja kasvattajille välineitä tähän kehittämistyöhön!

Opas ja Lukuteatteri-materiaali ovat ladattavissa Opinkirjon ja TARU®-menetelmän sivuilta:

<https://opinkirjo.fi/materiaalit/taru-opas/>

<https://opinkirjo.fi/materiaalit/lukuteatterin-teksteja-ja-muita-luovan-ilmaisun-ideoita-mustan-kuun-majatalon-kirjan-maailmasta/>

<https://tarinoillalukijaksi.fi/materiaalit/>